

Komoří bulletin léto 2014

Lingvistika a tlumočení

OBSAH

Letem světem z Komory

Organizační *Jindřich Mareš*

Spolupráce *Jindřich Mareš*

Vzdělávání *Dana Tučková*

Ostatní *Lucie Břínková*

TÉMA: Lingvistika a tlumočení:

Proč se tlumočnick bez jazykovědy neobejde? *Jana Šteffl*

Mezinárodní letní škola 2014 – Aktuální otázky v lingvistice znakových jazyků/ The Interantional Summerschool 2014 – Curent Issues in Sign Language Linguistics (CISL 2014) *Lucie Břínková*

Anketa: proč je/není pro tlumočnick důležité zabývat se lingvistikou obou pracovních jazyků? *Michaela Dudková*

Vzdělávání Komory

Co Vám Komora může nabídnout z oblasti lingvistiky? *Dana Tučková*

Z organizací

ASNEP

Stručně z dění v ASNEP *Kateřina Pešková*

EKOTN *Kateřina Pešková*

CZTN – Proces zpracování objednávek je opravdu složitý a komplikovaný *Barbora Herzánová*

Iniciativa tlumočnicků českého znakového jazyka

Zpráva o činnosti pracovních skupin vzešlých ze Setkání tlumočnicků 2013 *Martina Macurová, Barbora Fodorová, Farah Curry, Jitka Kubištová*

Nabídka spolupráce na webovém portálu pro tlumočnick *Božena Zelinková*

Setkání tlumočnicků v roce 2014 *Dana Tučková*

Ze zahraničí

International Symposium on Signed Language Interpretation and Translation Research 2014 (28.–29. března) *Barbora Harváňková*

ESOSLI 2014 – The conference for European Students Of Sign Language Interpreting *Jiřina Vlková, Klára Jelínková, Lucie Břínková*

Tlumočení pro neslyšící v Lotyšsku *Božena Zelinková*

Našli jsme za Vás

Na chvíli mezi tlumočeními *Lucie Břínková*

Přečtěte si *Lenka Laco*

Bratření s JTP aneb Kam za vzděláním a za kulturou *Petr Kautský*

LETEM SVĚTEM Z KOMORY

ORGANIZAČNÍ

JINDŘICH MAREŠ

Shrnutí aktivit plánovaných na rok 2014

Na našich webových stránkách v sekci Články naleznete aktualizovaný přehled aktivit Komory plánovaných na tento rok (odkaz níže).

Dosavadní aktivity uskutečněné v rámci plánu pro rok 2014

- vytvoření dokumentu definujícího pozici tlumočnicka českého znakového jazyka ve vzdělávání
- připomínkování novely zákona o pedagogických pracovnících
- připomínkování systému druhologie sociálních služeb
- vytvoření hodnotících a kvalifikačních standardů pro tlumočnický českého znakového jazyka v rámci NSK
- jednání s organizacemi a institucemi o vzniku nového studia pro tlumočnický a o legislativním ukotvení tlumočnické profese
- odeslání námětů na fungování CZTN ze strany tlumočnicků koordinátorce CZTN
- vytvoření členského diskuzního fóra
- vytvoření členského zpravodaje
- pravidelné zveřejňování dokumentů a zápisů z jednání v členské sekci webových stránek
- pravidelné konání schůzí Rady Komory otevřených našim členům
- vytvoření veřejného seznamu řádných členů
- pravidelné zasílání pracovních nabídek řádným členům
- realizace Certifikačního vzdělávacího programu
- realizace tlumočení kulturních událostí

aktuální přehled aktivit na rok 2014: www.cktzj.com/aktivity-komory-rok-2014

Národní soustava kvalifikací – výsledný stav a další vývoj

- V posledních měsících pracovala skupina složená ze zástupců ASNEP (P. Vysuček), SNN (M. Boháčková), ČUN (J. Kubištová), Komory (D. Tučková), Institutu (T. Curry), FF UK – ÚJKN (K. Pešková) pro Národní soustavu kvalifikací (NSK) na kartě Tlumočnické českého znakového jazyka. Byly sestaveny kvalifikační a hodnotící standardy. Pracovní skupina vycházela z materiálů z USA a přizpůsobila je našemu českému prostředí.
- Dokumenty byly dále v uvedených organizacích připomínkovány v rámci širší diskuze. Nyní jsou připomínky kompletovány a dokumenty zpracovány dle metodiky projektu NSK
- Na NSK je navázán projekt **Národní soustava povolání (NSP)**, ve kterém bude popsána profese tlumočnicka ČZJ jako taková, především ale testování kompetencí, které NSK popisuje. Na NSP by se mělo začít pracovat v příštích měsících.

V případě zájmu o zaslání vypracovaných dokumentů nebo v případě jakýchkoli dotazů týkajících se NSK, NSP a testování nás prosím kontaktujte na adrese rada@cktzj.com.

Druhologie sociálních služeb

- MPSV vyjádřilo podporu návrhu Komory, ASNEP a dalších organizací neslyšících na změnu plánované koncepce druhologie sociálních služeb. Podle tohoto návrhu by tlumočnická služba v rámci sociálních služeb měla být definována jako nová samostatná kategorie. Z původního návrhu MPSV zahrnujícího šest kategorií sociálních služeb, kde tlumočnická služba byla zahrnuta pod službami odborného sociálního poradenství, by se tak stal návrh se sedmi kategoriemi.
- Zařazení tlumočení pro neslyšící v rámci nové koncepce druhologie sociálních služeb se bude dále projednávat na zasedáních ASNEP. Pro aktuální informace sledujte zápisy ASNEP zveřejňované na jejich stránkách či našem facebookovém profilu.

Zapojení do mezinárodního polského projektu

- V rámci rozšiřování mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností v oblasti vzdělávání tlumočnicků jsme přijali prosbu Asociace tlumočnicků polského znakového jazyka (STPJM) o partnerství v krátkém (šestiměsíčním) projektu zaměřeném na **zlepšení metod výuky tlumočení ve směru ze znakového do mluveného jazyka**.
- V rámci projektu mají být z každé ze tří zúčastněných organizací (Polsko, Maďarsko, Česká republika) vyškoleni tři lektoři, kteří pak získanou metodiku využijí na kurzech ve své zemi.
- Nyní se čeká na informaci, zda projekt obdrží finanční podporu či nikoli.

Novela zákona o pedagogických pracovnících

- Právě probíhá novelizace zákona o pedagogických pracovnících, která je zaměřena na změny v požadavcích na kvalifikaci pedagogických pracovníků ([více informací o změnách plánovaných MŠMT](#)).
- Díky iniciativě Tamary Kováčové jsme měli možnost podílet se na pozměňovacím návrhu k novele, kde jsme definovali samostatnou pozici tlumočnicka českého znakového jazyka.
- Pozměňovací návrh byl dále prodiskutován vedením ASNEP, Expertní komisí pro otázky vzdělávání při ASNEP a předsedkyněmi dalších expertních komisí ASNEP (Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící, Legislativní komise).
- Na základě hlasování Poslanecké sněmovny nebyl pozměňovací návrh přijat. Nicméně podařilo se alespoň na problematiku upozornit a navázat jednání s MŠMT.

Tlumočnick jako podpůrné opatření ve vzdělávání neslyšících

- Problematiku tlumočnicka ve vzdělávání jsme dále řešili v rámci spolupráce s Univerzitou Palackého v Olomouci (Projekt systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR). Podle pokynů jsme zpracovali dokument popisující pozici tlumočnicka českého znakového jazyka ve vzdělávání neslyšících žáků.
- V rámci připomínek jsme se obrátili na kolegy pracující ve školách pro neslyšící v Praze-Radlicích a v Hradci Králové a dále na členy Expertní komise pro otázky vzdělávání při ASNEP (EKOV) a členy Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící (EKOTN).
- Vytvořený systém podpůrných opatření by měl být podkladem pro novelu školského zákona (§16) a souvisejících vyhlášek.
- Ohledně této novely budeme dále jednat jak s Univerzitou Palackého v Olomouci, tak na ASNEP a MŠMT.

Aktuální znění navrženého paragrafu [zde](#).
Vítáme též jakékoli vaše dotazy a náměty na adrese rada@cktzj.com.

Zaslání dokumentu popisujícího pozici tlumočnicka českého znakového jazyka je k nahlédnutí [zde](#).
Vítáme též jakékoli vaše dotazy a náměty na adrese rada@cktzj.com.

Závěrečné certifikační zkoušky CVP

- O prázdninách proběhly v Komoře ve dvou termínech Závěrečné certifikační zkoušky CVP Komory. Těšíme se na další absolventy programu.

Nové e-learningy na druhé pololetí

- Na webových stránkách naleznete nový seznam e-learningů. Na všechny se můžete hlásit kdykoli v průběhu druhé poloviny tohoto roku.

Seznam najdete zde:

www.cktzj.com/kalendar-e-learning

Aktuální nabídka seminářů a kurzů

- Na druhé pololetí jsme pro vás připravili seminář o on-line tlumočení, o strategiích při zajišťování tlumočnických materiálů nebo o způsobech přípravy na tlumočení. Dozvíte se více o tlumočení náboženských textů nebo o jazykových cvičeních a dalších souvisejících aspektech.
- Pro velký zájem také opět spouštíme semestrální kurz **Praktická cvičení pro tlumočníky**.
- 7. až 9. listopadu nás čeká další ročník **Jeronymových dnů**, které zdarma nabízejí řadu seminářů o tématech aktuálních pro tlumočníky a překladatele všech jazyků.
- V prosinci proběhnou dva **kurzy uměleckého tlumočení** jak pro začátečníky, tak pro zkušené tlumočníky v praxi.

Aktuální nabídku našich vzdělávacích akcí sledujte na:

www.cktzj.com/kalendar-seminare-a-kurzy

Aktuální informace o Jeronymových dnech sledujte [zde](#).

Hledáme editora článků pro web a Facebook

- Hledáme ochotného človíčka z řad našich současných i budoucích kolegů, který by si chtěl udržovat přehled o aktuálním dění v naší profesi v ČR i zahraničí a pravidelně vkládal zajímavé články na náš web a Facebook.

Zájemci se prosím hlase na adresu rada@cktzj.com.

Babí léto s Komorou – relaxace a diskuzní setkání s kolegy

- 26. až 28. září vás zveme na **relaxační** setkání členů Komory a dalších zájemců o problematiku tlumočnické profese spojené s otevřenou Valnou hromadou.
- Přijďte se společně pobavit a odpočinout si v prostředí Ranče Málkov a malebného okolí.
- Účast je možná také samostatně na zasedání Valné hromady, která se bude konat v sobotu odpoledne (o programu budeme informovat koncem srpna).
- Pobyt je vhodný pro celé rodiny s možností využití hlídání dětí se zábavným programem.
- Ubytování je možné ve dvou- až čtyřlůžkových pokojích a v indiánských teepee.

Webové stránky

Ranče Málkov:

www.rancemalkov.cz.

V případě zájmu o účast nás prosím kontaktujte na adrese rada@cktzj.com.

TÉMA: LINGVISTIKA A TLUMOČENÍ

PROČ SE TLUMOČNÍK BEZ JAZYKOVĚDY NEOBEJDE?

JANA ŠTEFFL

Znáte alpinistu, který by se vydal do Himálaje bez podrobné mapy, kvalitního cepínu či plné kyslíkové bomby? Znáte šéfkuchaře, který by se pokusil o kynuté knedlíky bez pravého droždí? Možná ano, ale zřejmě byste nepovažovali ani jednoho, ani druhého za seriózního profesionála ve svém oboru.

Základním nástrojem tlumočnicka je jazyk. Používá jej v situacích někdy stejně napjatých a psychicky i fyzicky náročných, jako je výstup na vrchol hory, a navíc je plně zodpovědný za výsledek své práce, na jejímž úspěchu či neúspěchu závisí osud komunikace mezi lidmi, kteří by se bez něho nebyli schopni dorozumět. Tlumočnick pracuje v prostředí, které je stejně rozmanité a proměnlivé jako počasí a mnohem komplexnější než nejsložitější recept, proto je žádoucí mít co nejbohatší výbavu znalostí o struktuře, zákonitostech a fungování jazyka – jako prostředku interakce mezi lidmi. Jedině tak tlumočnick ustojí nepředvídatelnost komunikačních situací. A tuto výbavu získá právě prostřednictvím jazykovědy.

V dnešní době je díky možnostem cestovat, studovat v zahraničí a díky celkové globalizaci světa snadné osvojit si cizí jazyk tak, aby v něm člověk

dokázal komunikovat i na poměrně vysoké úrovni. Tlumočník však jazyk používá v profesních situacích jinak než při běžné komunikaci. Má roli mezi jazykového a mezikulturního prostředníka, a proto nestačí, aby dokázal „něčemu porozumět“ a „něco říci“ v cizím jazyce, ale musí být schopen ve specifické komunikační situaci pochopit konkrétní promluvu jak na jazykové úrovni, tedy její obsahový význam, tak i na pragmatické úrovni (záměr řečníka). Musí se proto vyrovnávat s jazykovými překážkami (jazyk ve smyslu systému znaků), ale následně s převodem pragmatických a kulturních aspektů promluvy (jazyk ve smyslu společenského jevu a základního dorozumívacího prostředku). Klíčem k pochopení promluvy na pragmatické úrovni však zůstává porozumění na úrovni systémové. Zatímco jazyk jako systém je relativně stabilní, komunikační (pragmatická) situace se neustále mění. Zevrubná znalost jazyka jako systému tak pro tlumočnicka představuje nepostradatelný základ pro úspěch jeho práce. Tlumočník by měl jazyk nejen „umět“, ale především jej chápat ve všech jeho souvislostech a na všech jeho úrovních.

Pro takovéto komplexní pochopení jazyka, jeho fungování a struktury jsou teoretické jazykovědné znalosti zásadní. Jazykověda nás totiž učí vnímat jazyk v celé jeho složitosti. Například význam jakéhokoli výrazu, věty či celého textu je spoluutvářen na všech jazykových úrovních – fonetické, fonologické, morfologické, lexikální, syntaktické, stylistické, sémantické i pragmatické. Bez solidních znalostí dílčích jazykovědných disciplín nám může uniknout to nejpodstatnější, tedy komunikační záměr řečníka. Každá úroveň představuje laťku pomyslného žebříku a umožňuje nám posunout se výše od zvuku (fonetika) až po funkční smysl (pragmatika). Stejný proces, pouze obráceně, pak probíhá i v druhé fázi tlumočení, tedy při převádění významu promluvy do cílového jazyka. Tam začínáme od pragmatické úrovně, tedy od porozumění záměru řečníka, a postupně se propracujeme až k auditivnímu vjemu posluchače. Všechny tyto fáze jsou navzájem propojené, vzájemně se ovlivňují a každá z nich hraje v komunikaci svou významnou roli. Tlumočník s nimi proto musí umět pracovat a měl by je dobře ovládat. Není pouhým uživatelem jazyka jako „komunikačního vehiklu“, ale je i automechanikem, který by měl znát co nejlépe každou jeho součástku a rychle se vyrovnat s jakoukoli novou či problematickou situací. A právě jazykověda ho na to připraví.

Jazyk je složitý systém, který utváří naše vnímání světa, naši identitu. Během učení se jazyku získáváme určitou „vizi světa“. Díky jazyku jsme schopni vnější svět pojmenovávat a konkretizovat, orientovat se v něm. Jazyk je tedy základním utvářejícím prvkem naší identity a kulturní identity jazykového společenství. Když se člověk učí jinému jazyku, proniká postupně i do odlišného vnímání světa, snaží se ho pochopit a osvojit a následně ho zprostředkovávat. Je to fascinující jev, jehož zkoumání i na teoretické, jazykovědné úrovni, je pro tlumočnicka nejen nutností, ale i potěšením.

MEZINÁRODNÍ LETNÍ ŠKOLA 2014 – AKTUÁLNÍ OTÁZKY V LINGVISTICE ZNAKOVÝCH JAZYKŮ / THE INTERNATIONAL SUMMERSCHOOL 2014 – CURRENT ISSUES IN SIGN LANGUAGE LINGUISTICS (CISL 2014)

LUCIE BŘÍNKOVÁ

Na konci srpna proběhne v prostorách Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze první ročník odborné lingvistické letní školy pro slyšící i neslyšící odborníky, studenty, pedagogy a tlumočníky znakových jazyků.

Pokud se ztotožňujete se stanoviskem, že je pro tlumočníky důležitá znalost lingvistiky, je účast na této mezinárodní letní škole jednou z nejlepších možností. Nemusíte za informacemi chodit daleko, a navíc vše bude tlumočeno do českého znakového jazyka i češtiny – tedy do obou našich pracovních jazyků.

Hlavními tématy CISLu je kognitivní lingvistika, korpusy znakových jazyků, příbuznost znakových jazyků a kultura neslyšících a pak také nejaktuálnější výzkumy v lingvistice znakových jazyků.

Přednášet budou nejlepší z nejlepších: Carol Padden, neslyšící profesorka z katedry komunikace na Kalifornské univerzitě v San Diegu, nebo Ulrike Zeshan, profesorka lingvistiky znakových jazyků a ředitelka UCLan's International Institute for Sign Languages and Deaf Studies (iSLanDS). O kultuře neslyšících promluví Tom Humpries, světově známý neslyšící lingvista, který jako první pojmenoval audismus – diskriminaci na základě sluchu, dále Trevor Johnston, Adam Schembri a Christian Rathmann, kteří jsou odborníky na korpusy znakových jazyků.

Z českých specialistů se představí Irena Vaňková, odborník na kognitivní lingvistiku, a Klára Richterová, která při této příležitosti pohovoří o příbuzenské terminologii v českém znakovém jazyce a o korpusu DEAF.

Pokud by Vás i přes atraktivní výběr přednášejících nezaujala žádná přednáška, velkou zkušeností a odměnou by pro Vás mohl být zážitek z komunikace na mezinárodní úrovni, sdílení nových kontaktů nebo například účast na doprovodném programu, kdy může díky neformální interakci dojít k předání nejlepších informací a navázání spoluprací. Hlavní doprovodný program je připraven na čtvrtek, kdy proběhne tlumočený koncert kapely Traband a Johannes Benz.

Stále je ještě možné přihlašovat se na otevřenou část letní školy, které se mohou zúčastnit všichni zájemci o tuto oblast. Bližší informace naleznete na <http://ujkn.ff.cuni.cz/CISL> nebo můžete aktuální dění sledovat také na našich facebookových stránkách: www.facebook.com/pages/Summer-School-2014-CISL/658258684231784?ref_type=bookmark.

Těšíme se, že si odnesete ty nejlepší zkušenosti a zážitky.

ANKETA: PROČ JE/NENÍ PRO TLUMOČNÍKY DŮLEŽITÉ ZABÝVAT SE LINGVISTIKOU OBOU PRACOVNÍCH JAZYKŮ?

MICHAELA DUDKOVÁ

Připravila jsem anketu, díky které jsem se utvrdila v důležitosti studia oboru lingvistiky. Otázka, kterou jsem položila hned několika slyšícím i neslyšícím tlumočnickům (znakových i mluvených jazyků), lingvistům a studentům tlumočnické profese, zněla:

Proč je/není pro tlumočníky důležité zabývat se lingvistikou obou pracovních jazyků?

Níže si můžete přečíst názory našich kolegů, kteří na otázku odpověděli. Ze všech odpovědí je zřejmé, že pro každého je znalost lingvistiky obou pracovních jazyků velmi důležitá. Znalost jazykovědy je podstatná pro tlumočníky mluvených jazyků, znakových jazyků, překladatele a samozřejmě i pro pedagogy. Neslyšící pedagog Jiří Procházka v poslední odpovědi uvádí: „*Naše komunita jde informačně stále kupředu a situací, kdy je třeba zvažovat vhodný překlad nebo tlumočení, je velmi mnoho.*“ Proto vědomosti z oblasti lingvistiky jazyků, se kterými tlumočníci pracují, jsou klíčové.

Denisa Lachmannová (studentka FF UK, ČNES)

Jsem názoru, že tlumočnick by měl mít lingvistické vzdělání v obou jazycích. Tlumočnick by měl být totiž mimojiné odborníkem na všechny jazyky, se kterými pracuje, a odbornost získá díky studiu jazyků. V ideálním případě by měl být obeznámen jak s vnitřní lingvistikou, tak i s hraničními jazykovědnými disciplínami (jako je psycholingvistika, neurolingvistika). Netvrdím ovšem, že kdo je odborníkem v oblasti lingvistiky, musí být automaticky nutně dobrým tlumočnickem. Jen vidím oblast lingvistického vzdělání jako důležitou část vzdělání tlumočnicka, která by neměla být opomíjena. Přirovnala bych to k profesi kuchaře. Každý, kdo chce, umí něco uvařit, ale kuchař, který má patřičné vzdělání o všech typech masa a ví, jaká část hovězího se hodí k jakému pokrmu, odvede svou práci na profesně vyšší úrovni než nepoučený „vařič“. :-) Samozřejmě lze sníst téměř vše, ale pokud chceme něčeho dosáhnout a chceme náš výkon stále zlepšovat, bez soustavného vzdělávání (a to i lingvistického) se to neobejde ;-).

Zuzana Procházková (tlumočnice znakového jazyka)

Lingvistikou obou jazyků je pro tlumočníky nutné se pečlivě zabývat proto, že bez důkladné znalosti jazyků není možné korektně pracovat s jazyky, tedy s významy a formou sdělení.

Vendula Šantrůčková (tlumočnice znakového jazyka)

Myslím, že je to důležité proto, aby byl překlad co nejkvalitnější. Čím víc tlumočnick o obou jazycích a jejich strukturách ví, tím lépe.

Marie Horáková (tlumočnice znakového jazyka)

Lingvistika je věda, která zkoumá přirozený jazyk. Dělí se dále na jednotlivé podobory, jako je sociolingvistika, neurolingvistika, kognitivní lingvistika, psycholingvistika a další. Tlumočnick převádějící obsah sdělení z jednoho jazyka do druhého se neobejde bez znalosti obou dvou jazyků. Jazykověda je proto jednou z oblastí, o které se při výkonu svého povolání opírá a jejíž poznatky při své práci aplikuje.

Petr Pánek (tlumočnick znakového jazyka)

Doba, kdy CODA tlumočnick patřili k tomu nejlepšímu, co bylo v Česku dostupné, je pryč. Jen výborná bilingvní znalost obou jazyků už dnes nestačí. Kvalitní tlumočnick musejí nabídnout ještě další přidanou hodnotu – znalost gramatiky obou pracovních jazyků. Tato znalost jim spolu se znalostí kognitivních dějů a celého procesu tlumočení dává reálnou šanci být nahlížen jako kvalitní tlumočnick.

Jan Táborský (lingvista, pedagog, jazykový korektor)

Kdykoliv začne člověk brát nějaký text opravdu vážně, objeví se mnohá dilemata: Která slova se do něj hodí více a proč? Lze jej učinit jasnějším, přehlednějším? Kde jsou hranice mezi vhodnými jazykovými aktualizacemi a svévolnými deformacemi jazyka? Čím déle se textu věnujeme, tím více otázek vyvstane. Je pravda, že někdy si vystačíme s jazykovým citem, ale pravdou je i to, že někdy pocítíme potřebu mít pod nohama půdu poněkud pevnější – jazykovědnou. A to vůbec nemluvím o situacích, kdy je třeba některé z našich jazykových rozhodnutí někomu vysvětlit, nebo jej dokonce obhájit...

Soňa Procházková (tlumočnice znakového jazyka)

Důležitost studia lingvistiky obou jazyků se nedá zpochybnit. Každý tlumočnick by měl mít možnost kvalitně se prezentovat v obou jazycích. V zástupu prezentuje i komunitu, které tlumočí. Pokud mluvím za sebe, tak mi mnohdy znalost základních gramatických jevů znakového jazyka pomáhá obhajovat jeho přirozenost a seznamovat nevědoucí s jeho existencí. Tím, že okolí pochopí hodnoty znakového jazyka a pronikne do něj, lépe pak přijímá a respektuje komunitu uživatelů. Já sama se stále učím a každý den objevuji nové věci v obou jazycích.

Alexandra Sedunková (tlumočnice mluvených jazyků)

Je to velmi důležité, protože systémy jazyků jsou odlišné – tvoření slov, skloňování, větná stavba. Základem správného tlumočení – překládání je znalost pravidel obou pracovních jazyků, především ve vzájemné komparaci, čili uvědomovat si podobnosti a odlišnosti a s tím dále pracovat.

Jana Klokočková (tlumočnice mluvených jazyků)

I kdyby překladatel ovládal sebelépe cizí jazyk, nebude jeho překlad stát za nic, pokud nebude umět svou mateřštinu a naopak!

Tomáš Svoboda (tlumočník mluvených jazyků)

Pokud má tlumočník dobré povědomí v oblasti kontrastivní lingvistiky obou jazyků, lépe se vyvaruje jazykových interferencí, tedy případů, kdy struktury jazyka výchozího ovlivňují struktury cílového translátu. Díky kvalitnímu jazykovému zázemí je tak tlumočník (překladař) lépe připraven vypořádat se se strukturálními rozdíly jazykových systémů, některé postupy převodu může mít již i zažitě v podobě jazykových „prefabrikátů“, což při samotném tlumočnickém výkonu uvolňuje procesní paměť tlumočnicka. Nemusí vynakládat tolik úsilí (a mentální kapacity) na jazykověspecifické problémy a může věnovat větší mentální kapacitu věcnému porozumění, segmentaci/redukci sdělení a vlastní rétorické produkci.

Jiří Procházka (neslyšící pedagog)

Určitě je to důležité. Bez toho se může v průběhu tlumočení stát spousta nepříjemností, tlumočník nedokáže překládat mezi metaforami jazyků, příslovími atp. V případě, kdy se o tuto problematiku zajímá, je pro něj mnohdy jednodušší reagovat na tzv. tlumočnické oříšky. Naše komunita jde informačně stále kupředu a situací, kdy je třeba zvažovat vhodný překlad nebo tlumočení, je velmi mnoho.

VZDĚLÁVÁNÍ KOMORY

CO VÁM KOMORA MŮŽE NABÍDNOUT Z OBLASTI LINGVISTIKY?

DANA TUČKOVÁ

V rámci CVP Komora nabízí semináře a kurzy zaměřené na procvičování jazykových dovedností v obou pracovních jazycích: českém i českém znakovém jazyce.

Jedná se o praktické semináře, kurzy a e-learningy zaměřené na procvičování jazykových prostředků vyskytujících se v českém znakovém jazyce. Konkrétně se jedná o číslovky, slovosled a střídání rolí v českém znakovém jazyce, specifické znaky a nepřímá pojmenování. V rámci semináře moravské dialekty v českém znakovém jazyce nebo semináře o vlastních jménech si tlumočníci rozšiřují slovní zásobu. Další semináře se zaměřují na způsoby popisu v českém znakovém jazyce, vizualizace a využití prostoru.

Teoretické informace o lingvistice českého a českého znakového jazyka se zájemci dozvědí například na seminářích Český znakový jazyk jako způsob primitivní komunikace?, Lingvistika a znakové jazyky včera a dnes a Strukturální odlišnosti češtiny a českého znakového jazyka a srovnávání textů v českém znakovém jazyce a českém jazyce. Na semináři o rejstřících v češtině a v českém znakovém jazyce si zájemci procvičí mluvní pohotovost a výběr jazykových prostředků s ohledem na různou skupinu mluvčích a různé situace.

Dále se jedná o kurzy a semináře zaměřené na jazykový projev v mluvené i psané češtině, které tlumočník využije nejen při tlumočení, ale i při překladu z českého znakového jazyka do psané češtiny (žádosti, oznámení atd.). Jsou to tyto semináře: Techniky mluveného projevu pro tlumočníky, Kultura písemného projevu jako pevné součásti odborné přípravy tlumočníka, Rétorika pro tlumočníky a Jazyková cvičení pro tlumočníky.

Na těchto seminářích spolupracujeme s neslyšícími lektory z organizací Pevnost, Institut, Trojrozměr, 3Dimenze a s odborníky na český jazyk z Fonetického ústavu, Ústavu translologie a Ústavu jazyků a komunikace neslyšících na FF UK.

Pokud si chcete své tlumočnické schopnosti v některé této oblasti procvičit nebo zlepšit, můžete se na semináře přihlásit, aniž byste studovali celý program CVP. Každý seminář je otevřen i zájemcům jen o dílčí témata.

www.cktzj.com/kalendar-seminare-a-kurzy

www.cktzj.com/kalendar-e-learning

Z ORGANIZACÍ

ZPRÁVY Z ASNEP

Stručně z dění v ASNEP

KATEŘINA PEŠKOVÁ

Na žádost neslyšících členů bylo rozhodnuto, že veškerá e-mailová komunikace mezi členy bude dvojjazyčná – v češtině a v českém znakovém jazyce.

Mezi členy ASNEP nebylo na základě hlasování přijato APPN, zástupce organizace má možnost zúčastnit se zářijového zasedání a diskutovat se členy o důvodech nepřijetí.

Zářijový Mezinárodní den neslyšících bude mít jinou koncepci než v předchozích letech, nepůjde o benefiční sbírku, ale o prezentování Neslyšících, jejich kultury, jazyka a především služeb, které neslyšící využívají, členské organizace budou tyto služby prezentovat společně. MPSV zatím neoficiálně potvrdilo, že souhlasí s návrhem, který předložily členské organizace ASNEP ohledně novely zákona o sociálních službách. Měla by zde být lépe popsána pozice tlumočnicka pro neslyšící a měla by být jasně oddělena od ostatních profesí.

Koordinátorka CZTN Barbora Herzánová a prezident ASNEP Petr Vysuček řeší problémy související s omezováním služeb Centra na MPSV, přislíbeno bylo navýšení dotace. CZTN však předpokládá i snížení nákladů na provoz spuštěním webové aplikace, na které se intenzivně spolupracuje s firmou seznam.cz.

EKOTN

Během posledních měsíců proběhly zásadní změny v Expertní komisi pro otázky tlumočení (EKOTN). S EKOTN začala úžeji spolupracovat skupina tlumočnicků zabývajících se legislativními otázkami, která se utvořila po podzimním *Setkání tlumočnicků 2013*. Tato skupina oslovila zasedání ASNEP s prosbou o spolupráci a po jednohlasném rozhodnutí jsou tito tlumočníci součástí expertní komise a spolupracují na ukotvování profese tlumočnicka v české legislativě.

S EKOTN dále zintenzivnila svojí spolupráci také Komora. Členové EKOTN měli například možnost připomínkovat návrh dokumentu týkající se popisu pozice tlumočnicka českého znakového jazyka ve vzdělávání. Jedná se o projekt Pedagogické fakulty Univerzity Palackého Podpora procesu inkluzivního vzdělávání, na němž Komora spolupracuje.

Komora byla oslovena MPSV a Národním ústavem pro vzdělávání (NÚV), aby vytvořila tzv. kartu povolání Tlumočnick českého znakového jazyka (pro Národní soustavu povolání – NSP) a dále k tomu seznam kvalifikací (pro Národní soustavu kvalifikací – NSK), které musí člověk, který vykonává takové povolání, splňovat. Na tento seznam kvalifikací je pak navázána zkouška. Jakým způsobem bude NSK, NSP a testování provázáno se zákony, zatím není jasné. Jedná se o první fázi práce, další kroky jsou v jednání s MPSV a potažmo s NÚV. V současné době je dokončen první návrh pro NSK,

tento dokument měly možnost připomínkovat organizace, jejichž zástupci byli součástí pracovní skupiny, která tento návrh připravovala (SNN, Unie, Institut, Komora, ÚJKN FF UK), za ASNEP se k materiálu může vyjádřit EKOTN. V případě, že by měl někdo další zájem do dokumentu nahlédnout, může se obrátit právě na EKOTN.

Komora byla oslovena, aby připomínkovala zákon o pedagogických pracovnících, kde by byla ošetřena pozice tlumočnicka českého znakového jazyka. Vzhledem k tomu, že na připomínkování bylo jen několik hodin (doslova), nediskutovala Komora podobu návrhu s EKOTN, ale EKOTN má k dispozici výsledný dokument.

Poslední důležitou událostí týkající se EKOTN je odstoupení její předsedkyně Kateřiny Klofáčové a zvolení nové předsedkyně Martiny Macurové. Do EKOTN přibyly další dvě neslyšící řádné členky. Současná EKOTN je tedy složena ze členů: Martina Macurová, Farah Curry, Tim Curry, Kateřina Pešková, nově Milena Čiháková a Pavlína Spilková.

CZTN - Proces zpracování objednávek je opravdu složitý a komplikovaný

BARBORA HERZÁNOVÁ

Centrum zprostředkování tlumočnických služeb pro neslyšící (CZTN) má od února 2014 nové vedení. Výkonnou ředitelkou ASNEP, pod které CZTN spadá, je Marie Doležalová a koordinátorkou CZTN jsem já, Barbora Herzánová. Tento článek se bude týkat hlavně fungování Centra a pokusí se vysvětlit některé problémy, které tlumočníky aktuálně trápí. Plně si uvědomujeme, že situace není ideální a že v CZTN je třeba provést mnoho změn.

Jak probíhá zpracování objednávek?

V současné době je proces objednávání tlumočení poměrně složitý a pracný. Pokud CZTN přijde objednávka, na které se klient již domluvil s tlumočnickem, trvá zpracování tohoto typu objednávky zhruba půl hodiny. Operátor musí nejdříve založit požadavek a následně vyplnit údaje objednávky. Na základě tohoto požadavku pošle tlumočnickovi SMS/e-mail s dotazem, zda tlumočení přijímá, a pošle klientovi SMS/e-mail, že objednávku přijal, a čeká na odpověď od tlumočnicka. Poté, co tlumočnick odpoví, propojí operátor jeho zprávu s požadavkem, odpoví klientovi, že tlumočení je vyřízené, a tlumočnickovi napíše závěrečnou zprávu s detaily. Odhaduji, že v současné době vyřizujeme v Centru až 80 % objednávek tohoto typu.

Pokud klient není s tlumočnickem předem domluvený, zpracování objednávky trvá mnohem déle. Počáteční postup je stejný, jen v systému není možnost hromadně rozesílat zprávy, takže operátor posílá zprávy tlumočnickům jednotlivě. Pokud je objednávka z Prahy, snaží se ji poslat všem tlumočnickům z Prahy, kteří mají mít podle našich údajů volno. Někdy se někdo ozve hned, během procesu rozesílání zpráv, takže operátor zastaví rozesílání a hned klientovi nabídne tlumočnicka, který se ozval jako první (pokud se v rychlém sledu za sebou ozvou 2 až 3 tlumočníci, pošle operátor klientovi 2 až 3 jména). Pokud klient reaguje rychle, je objednávka poměrně rychle vyřízena. I přesto celý tento proces trvá minimálně půl hodiny. Mnohem častější jsou však případy, kdy vyřízení objednávky trvá více než hodinu. I při rychlém a bezproblémovém objednání je třeba 10

až 20 minut na založení požadavku a přidání tlumočnicků, kterým se objednávka bude rozesílat (kontrolují se profily tlumočnicků, zda ten den mohou), asi 15 minut na rozeslání objednávky tlumočnickům, cca 10 minut na vyřízení, zda klient souhlasí s nabízeným tlumočnickem, dalších 15 minut na potvrzení oběma stranám. To už je dohromady téměř hodina práce. V čase, kdy operátor čeká na odpovědi, pak zpracovává další objednávky.

Komplikací pro operátora je, pokud klient nepošle všechny požadované informace o tlumočení hned, pošle je se zpožděním nebo vůbec neodpovídá, popřípadě odmítá sdělit podstatné informace ke zpracování objednávky a o způsobu proplacení (zda objednávku proplácí Centrum nebo jiná organizace či osoba). Další věci, která zdržuje práci operátorů, jsou nestandardní požadavky tlumočnicků i klientů ohledně formy komunikace, nejasné a nepřesné zprávy, neaktuální údaje. Jen pro příklad: Tlumočnickovi je zasláno více nabídek a operátor následně dostane odpověď: „Ano, беру“. Operátor pak ale neví, ke které objednávce se tato odpověď vztahuje, a musí se znovu doptávat, čímž se proces objednávání zbytečně prodlužuje. Tyto situace se naštěstí už moc často nestávají.

I my v CZTN občas uděláme nějakou chybu. Věřím ale, že se umíme z těchto pochybení poučit a dávat si pozor, aby se již příště neopakovala. Přesto nás každý měsíc vždy něco nového překvapí. Stačí však, když se klient nebo tlumočnick slušně ozvou, a v Centru se snažíme vše hned dát do pořádku, vyřešit, vysvětlit nebo se omluvíme za chybu.

Jak je patrné, proces zpracování objednávek je opravdu složitý a komplikovaný. Z tohoto důvodu aktuálně pracujeme na změně systému objednávání v Centru s cílem urychlit proces objednávání, minimalizovat a optimalizovat práci operátora, minimalizovat počet zpráv a administrativy, dosáhnout toho, aby všichni „volní“ tlumočníci dostali nabídku na objednávku ve stejný čas atd. Podrobnosti ohledně nového systému objednávání, nové databáze ještě není možné zveřejnit, neboť stále probíhají jednání s firmou Seznam.cz, která se nabídla, že nám nový systém objednávání vytvoří na klíč.

Problémy tlumočnicků? Financování

Uvědomujeme si, že současný systém financování není ideální. Každý rok se vyskytnou problémy s dotacemi. Hlavně na začátku roku, kdy tři měsíce nemáme finance, neboť dotace z ministerstev přichází až koncem března/začátkem dubna. Situaci řešíme (jednání na ministerstvech o navýšení dotace, hledání jiných, dalších zdrojů financování atd.) a snažíme se ze všech sil, aby příští rok nenastal podobný stav. Dalším problémem, se kterým se potýkáme a který ovlivňuje proplácení tlumočnických služeb, je, že dotace dostáváme třikrát za rok po čtyřech měsících. Jenže úplně nejvíc objednávek bývá na začátku roku, právě v tom období, kdy potřebujeme co nejvíce financí. Nejideálnější řešením by bylo vytvořit finanční rezervu, ze které by se zaplatily výdaje za první tři měsíce, a poté, co by přišla dotace, by se peníze vrátily zpět do rezervy. Spočítala jsem, že bychom potřebovali na první tři měsíce finanční rezervu asi 800 tisíc Kč (podle letošního roku). Zatím přemýšlíme, jak to udělat, protože v současné době není možné vytvářet finanční rezervu na další rok z dotací z ministerstev. Peníze z dotace se musí vyčerpat vždy do konce daného kalendářního roku. Vždy se snažíme vás informovat o nastalé situaci co nejdříve. Za letošní zpoždění s proplácením se velmi omlouváme. Pravda je, že se jednalo o nečekanou situaci (vyplácení peněz z dotací z ministerstev se oproti loňskému roku

opozdilo o 2,5 měsíce z důvodů komplikací s novým státním rozpočtem). Netušili jsme, že tato informace k tlumočnickům ještě nedošla. Další obtížná situace nastala v květnu, což bylo způsobeno pozdním dodáním mnoha faktur za odtlumočené hodiny, a tak jsme až se zpožděním měli skutečný přehled o odtlumočených hodinách a vzniklých nákladech. Bohužel, dokud nám nepříjdou faktury, nemáme vůbec přehled o tom, kolik za daný měsíc máme zaplatit za tlumočnické služby. Tento problém by měl také vyřešit nový systém, ve kterém tlumočnicko po přihlášení na svoji stránku bude mít možnost zadat, jak dlouho tlumočení trvalo. Na začátku měsíce budeme hned vědět, kolik se utratilo. Doufáme, že se tento problém stal naposledy a že příště, s pomocí nového systému, vše včas zachytíme. Dalším aspektem, který měl vliv na nárůst výdajů za tlumočnické služby, je nárůst počtu klientů. Aktuálně jich máme téměř 1 500. Logicky tak narostl i počet tlumočnicků. Kvůli těmto navýšením se daří uskutečnit více objednávek, což se ale následně promítá do zvýšení výdajů, s čímž však dotace z ministerstev nepočítají (Naopak, letos Centrum dostalo na tlumočnické služby méně peněz než loni. I loni se musely omezovat tlumočnické služby v Centru). V budoucnu bychom rádi společně s ministerstvy našli společné, koncepční řešení, aby podobné situace již nenastávaly a netrpěli tím ani klienti, kteří si nemohou objednat tlumočnicka, ani tlumočnicki, kteří dostávají peníze se zpožděním. Předpokládáme, že již v listopadu budeme schopni všechny informovat o změnách a novinkách pro příští rok, které, doufáme, budou jen ku prospěchu všech zainteresovaných.

INICIATIVA TLUMOČNÍKŮ ČESKÉHO ZNAKOVÉHO JAZYKA

Zpráva o činnosti pracovních skupin vzešlých ze Setkání tlumočnicků 2013

MARTINA MACUROVÁ, BARBORA FODOROVÁ,
FARAH CURRY, JITKA KUBIŠTOVÁ,
BOŽENA ZELINKOVÁ

Rekapitulace období leden – květen 2014

Pracovní skupina „Legislativa a doporučení (nejen) pro CZTN“

Pracovní skupina se v průběhu první poloviny roku 2014 sešla dvakrát a věnovala se několika tématům.

Prvním tématem byla snaha o propojení s činností Expertní komise pro otázky tlumočení neslyšícím (EKOTN) pod ASNEP. Cílem bylo zefektivnit činnosti jednotlivých skupin a sjednotit postupy vůči daným subjektům. K propojení došlo, fungujeme společně v rámci EKOTN. Naše skupina se zaměřuje pouze na legislativu a nikoliv na stížnosti, které EKOTN také řeší. Sil ubývá, pokud by se někdo chtěl přidat, je velmi vítán. Napište prosím na martina.macurova@cphp.cz.

Na dvou jednáních, která proběhla, jsme se věnovali legislativě ve vazbě k oblasti tlumočnických služeb v rámci zákona o sociálních službách a plánovaným změnám v druhologii sociálních služeb. Účastnili jsme se jednání na MPSV, připomínkovali jsme pracovní verzi materiálu MPSV.

Periferně jsme mapovali přípravu profesního zákona sociálních pracovníků a pracovníků. Vyhodnocujeme, zda se nás týká, či ne.

Některé aktivity přesahují napříč organizacemi, kde členové naší skupiny působí, např. doporučení pro CZTN a podnět k úpravě postavení tlumočnicka ve školství velmi aktivně řešili členové ČKTZJ.

Pracovní skupina „Webový portál a osvěta“

V dubnu proběhla první společná schůzka skupiny. Do týmu byli přizváni i odborníci na tvorbu webových stránek. Jejich přítomnost v týmu nám může dopomoci k vybudování funkčního webového portálu. V první fázi naší společné činnosti bychom se chtěli soustředit výhradně na vytvoření struktury webových stránek jakožto nástroje pro sdílení informací všestranného charakteru mezi slyšícími a neslyšícími tlumočníky v České republice. Kvalitní a efektivní příprava takového webu vyžaduje spolupráci formou osobních schůzek, které však zároveň znamenají pro členy týmu větší časovou zátěž. Bylo dohodnuto, že do konce června by měly proběhnout další dvě schůzky. Zájemci o zapojení do skupiny, kontaktujte Boženu Zelinkovou na zelinkovabozena@gmail.com.

NABÍDKA SPOLUPRÁCE NA WEBOVÉM PORTÁLU PRO TLUMOČNÍKY

V současné době pracujeme na vytvoření webového portálu, jehož součástí by měla být mimo jiné jakási „informační studna“. Ta by měla být základním materiálem pro každého, kdo má o profesi tlumočnicka znakového jazyka zájem.

Budeme velmi rádi, pokud se do tvorby obsahu této informační studny zapojíte jak vy, aktivní tlumočníci, tak vy, odborníci, kteří se zabýváte vzděláváním tlumočnicků.

Pokud vás naše nabídka zaujala a chtěli byste s námi spolupracovat, kontaktujte prosím koordinátora skupiny Boženu Zelinkovou na zelinkovabozena@gmail.com.

Dále bychom vás rádi požádali o vyplnění krátkého dotazníku, na jehož základě vzniknou štítky, kterými bude opatřován veškerý obsah připravovaného webového portálu. Dotazník naleznete zde: <http://conceptcodify.com/studies/wxrepud5k24n0uys/via/nebbwxbapgmj5eos/>.

Na Vaše nápady, připomínky a případnou spolupráci se těší pracovní tým skupiny „Webový portál a osvěta“ (Božena Zelinková, Lucie Tužová, Denisa Lachmanová, Jindřich Mareš, Jana Kašparová, Aleš Fodor, David Rouča).

Pracovní skupina „Vzdělávání a testování tlumočnicků“

Skupina se sešla jednou a určila si hlavní úkoly, kterým by se chtěla věnovat. Většinu těchto úkolů pak různí členové skupiny řešili v rámci jiných organizací a platforem. Patří sem hlavně pracovní skupina pod MPSV, která se zabývala popisem nové kvalifikace pro tlumočnicka českého znakového jazyka v rámci Národní soustavy kvalifikací. Hlavní část tohoto úkolu je splněna ke konci května a dál se bude pokračovat v přípravách kvalifikační zkoušky pro tlumočnický ČZJ. Dále je aktuální téma podpory vzniku vysokoškolských oborů pro tlumočnický ČZJ, nicméně i tato oblast je řešena na půdě jednotlivých univerzit. Do budoucna je otázkou, jakým způsobem podpořit fungující skupiny a procesy a propojit s aktivními členy v naší skupině. Kdo by se chtěl této oblasti aktivně věnovat, pište na e-mail farah.curry@gmail.com.

Pracovní skupina „Setkání tlumočnicků 2014“

Skupina ve složení Martina Macurová, Terezie Vasilovčík Šustová, Dana Tučková a Jitka Kubištová pilně pracuje. Setkání 2014 se bude konat v sobotu 22. listopadu, opět ve škole v Radlicích. Letos bude pouze jednodenní a večer bude zakončený opět v nějaké restauraci. Co se týče programu, chceme navázat na loňský rok a dále připravit několik nových témat. Blížší informace se dočtete v následujícím příspěvku.

Setkání tlumočnicků v roce 2014

DANA TUČKOVÁ

Pokud se vám líbilo Setkání tlumočnicků v minulém roce, budeme rádi, když se zúčastníte i toho letošního. Ve staronovém přípravném týmu bychom chtěli navázat na začínající tradici každoročně se potkat s kolegy, pohovořit o věcech pracovních i mimopracovních.

Zapište si do diářů termín 2. ročníku Setkání tlumočnicků, a to 22. listopadu 2014. Letos bude setkání jednodenní, znovu proběhne v SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Výmolova 169, Praha 5-Radlice v čase od 10 do 18 hodin. Poté se přesuneme na neformální část do blízké restaurace.

Program bude postupně zveřejňován na webových stránkách www.setkanitlumocniku.cz. Určitě se dozvíte více o tom, co se dělo v pracovních skupinách vzniklých po setkání, otevřeme témata nová a diskutovat budeme o všem, co nás trápí nebo co se podařilo za poslední rok v tlumočnické oblasti zlepšit. Pokud máte návrhy témat, která bychom měli zařadit do programu, napište nám na e-mail info@setkanitlumocniku.cz.

Přihlašování na akci probíhá online na výše zmíněných stránkách. Nezapomeňte, že přihlašovat se můžete do 30. 9. 2014.

Jedna praktická prosba závěrem: Letošní setkání organizuje tým čtyř osob, a proto uvítáme dobrovolníky, kteří by nám pomohli s organizací v den konání akce (jednalo by se o pomoc na konkrétních malých úkolech, o tlumočení krátké části programu atd.). Všichni si chcete setkání užít, ale budeme rádi, když se zapojíte a pomůžete nám tak, aby akce měla hladký průběh. Dobrovolníci se mohou hlásit na e-mail uvedený výše.

Tímto bychom také chtěli poděkovat členům přípravného týmu za uspořádání minulého ročníku a Mgr. Věře Pavličkové za poskytnutí prostor i pro letošní setkání.

Těšíme se s vámi na viděnou!

Přípravný tým 2014 (Jitka Kubištová, Martina Macurová, Dana Tučková a Terezie Vasilovčík Šustová)

ZE ZAHRANIČÍ

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SIGNED LANGUAGE INTERPRETATION AND TRANSLATION RESEARCH 2014 (28.–29. BŘEZNA)

BARBORA HARVÁNKOVÁ

Gallaudetova univerzita (GU) ve Washingtonu, D. C., letos na jaře uspořádala první mezinárodní symposium na téma tlumočení znakových jazyků (International Symposium on Signed Language Interpretation and Translation Research). V průběhu této mezinárodní konference měli účastníci možnost vidět celou řadu zajímavých přednášek na různá témata z oblasti tlumočení znakových jazyků. Zmínit mohu třeba témata jako vzdělávací programy pro neslyšící tlumočnický v Německu (Christian Rathmann), přesnost a kvalita tlumočení u tlumočnicků-nováčků a tlumočnicků z praxe (Brenda Nicodemus a Karen Emmorey), tlumočnická rozhodnutí a otázka moci (Debra Russell a Risa Shaw), „mluvený dialekt“ (v orig. „hearingdialect“) tlumočnicků-nerodilých mluvčích (Campbell McDermid), tlumočení ve zdravotnictví (Jemina Napier a George Major), stres a syndrom vyhoření v oblasti online tlumočení („VRS interpreting“) (Kathryn Bower). V rámci symposia vystoupila celá řada předních odborníků, mezi jinými např. i Rachel Sutton-Spence, Christopher Stone, Lorraine Leeson, Eileen Forestal, Melanie Metzger a další.

Z mého pohledu bylo ovšem ze všeho nejzajímavější to, jak bylo celé symposium pojato: všechny příspěvky (až na několik výjimek) byly odpřednášeny v americkém znakovém jazyce (ASL) a simultánně tlumočeny do mluvené angličtiny. Tlumočení vždy zajišťoval tým dvou tlumočnicků, kteří z první řady komorním hlasem simultánně tlumočili do mikrofonů projev řečníka. Ten byl poté vyslán přes systém sluchátek do uší těch přítomných posluchačů, kteří neovládali ASL na takové úrovni, aby tomuto projevu bez problémů rozuměli.

Velmi zajímavý pak také byl příspěvek dr. Eileen Forestal, profesorky oboru Deaf Studies na Union County College v Cranfordu (New Jersey). Dr. Forestal ve svém velmi emotivním příspěvku apelovala na přítomné odborníky a tlumočnický, aby při svých výzkumech a aktivitách nikdy nezapomínali na to, aby do nich plně zapojili i zástupce komunity neslyšících. V souvislosti s tím připomněla historii americké profesní tlumočnické organizace Registry of Interpreters for the Deaf (RID), v níž coby certifikovaná neslyšící

tlumočnice působí již od roku 1979. Ačkoli tato organizace ve svých počátcích spolupracovala s neslyšící komunitou, postupem času bohužel začaly narůstat tendence k vytlačování komunity neslyšících z profesních tlumočnických organizací a k jejímu odsouvání do pozice „pasivní příjemci služeb“. Dr. Forestal konstatovala, že bohužel ani dnes v mnoha organizacích nevidíme četné zastoupení komunity neslyšících. Zdůraznila, že tlumočnické služby určené neslyšícím mají mít takovou podobu, která bude vyhovovat především jim samotným. Proto by ve všech organizacích zabývajících se službami a tlumočením pro neslyšící měli mít své zastoupení právě neslyšící.

V průběhu konference byli její účastníci opakovaně vyzýváni k tomu, aby spolu navzájem komunikovali buďto v ASL, nebo ve znakových jazycích užívaných v jejich lokalitách. Tento přístup se v americkém prostředí razí o poznání více nežli u nás. Když jsme například s kolegyněmi využili možnosti prohlédnout si tlumočnické laboratoře, byly jsme vedoucí katedry tlumočení (Cynthia Roy) požádány, abychom se z hlavní auly přesunuly do laboratoře, kde teprve mohla začít plnohodnotná komunikace v mluvené angličtině. Paní Cynthia Roy nás upozornila, že tamní politika razí přístup stoprocentní podpory znakového jazyka, proto tedy není vhodné, abychom spolu v hlavní aulehovořily v mluvené angličtině.

Vybavenost tlumočnických laboratoří nás přímo oslnila, jako absolventky oboru Čeština v komunikaci neslyšících máme možnost porovnat zázemí tlumočnického modulu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy s tlumočnickými laboratořemi na GU. Zatímco u nás v rámci studia budoucí tlumočníci nemají k dispozici žádnou vlastní výukovou místnost, studenti GU mají k dispozici tuto plně vybavenou laboratoř. Jedná se o místnost, jež je opatřena několika širokoúhlými obrazovkami, určenými jednak pro dálkovou výuku a jednak pro společný rozbor videí jednotlivých studentů. Dále je tu k dispozici množství osobních počítačů a oddělené „tréninkové“ kabinky. V kabině má student možnost v tichosti a klidu pracovat – natáčet tu vlastní videa a osvojovat si tak řadu tlumočnických dovedností do budoucí praxe.

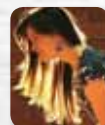
Celá konference byla pojata v přátelském duchu, bylo vidět, že tlumočnický svět je velmi malý. Mnoho účastníků se navzájem znalo a během přestávek zde neustále probíhala živá diskuse mezi tlumočníky z různých států. Přínosem pro mě bylo vidět, že ještě máme kam se posouvat, o co bojovat a kam směřovat, aby se naše pracovní podmínky a profesní schopnosti mohly ještě více zdokonalit.

Reportáž ze symposia můžete zhlédnout zde: www.youtube.com/watch?v=WAvv5R7Jo18#t=689.

ESOSLI 2014 – THE CONFERENCE FOR EUROPEAN STUDENTS OF SIGN LANGUAGE INTERPRETING

JIŘINA VLKOVÁ, KLÁRA JELÍNKOVÁ, LUCIE BŘINKOVÁ

Ve dnech 29. května až 2. června 2014 se v nizozemském Utrechtu konala konference ESOSLI. Tato konference je určena studentům, kteří se vzdělávají v oblasti tlumočení znakových jazyků. Zajímavé na ní je, že ji i studenti tlumočení znakových jazyků pořádají. První ročník proběhl předloni v německém Zwickau.

Letos ESOSLI přivítala vedle studentů ze zemí Evropy (z Německa, Portugalska, Francie, Rakouska, Finska, Švédska a dalších) i studenty z USA.

Celkem se do Utrechtu sjelo přes 150 studentů ze 13 různých zemí – mezi nimi i my, studentky vysokoškolského oboru Čeština v komunikaci neslyšících.

Program konference byl důmyslně sestaven z poutavých přednášek a z interaktivních workshopů. Z přednášek nás nejvíce zaujal příspěvek prezidenta EFSLI **Petera Llewellyn-Jonese** na téma simultánní tlumočení, který především hovořil o tom, že nejdůležitější je pro tlumočnicka to, aby byl seznámen s cílem a záměrem mluvčího, jehož projev tlumočí. To je to nejpodstatnější, co ho vede k nejautentičtějšímu překladu. Příprava tlumočnicka dle prezentací a poznámek přednášejícího každého svazuje a nezvládá pak naplňovat právě cíle a záměry mluvčího. Neméně zajímavá byla také přednáška **May de Wit** a **Army Sluis**, které společně hovořily o kvalitách tlumočnicků znakových jazyků. Dle výzkumu, do kterého byli zapojeni především neslyšící klienti, je třeba, pokud chceme být úspěšnými tlumočnickými,

1. neustále kooperovat s neslyšící komunitou;
2. tlumočit jasně, pravdivě a zřetelně;
3. ovládat skvěle oba jazyky;
4. být flexibilní;
5. být komunikativní;
6. být spolehlivým tlumočnickem;
7. používat znakový jazyk korektně v každé situaci;
8. znát veškerou terminologii i žargony neslyšících;
9. neustále se učit!

Na workshopech bylo více místa pro vlastní aktivitu, vyzkoušely jsme si například tlumočit hudbu nebo konverzovat pomocí mezinárodního znakového systému. Příjemně nás překvapilo i několik příspěvků mimo tlumočnická témata, například představení výzkumu inuitských znakových jazyků či náhled do historie filmu neslyšících. To svědčí o tom, že tlumočnicka má být renesančním člověkem, který se má mimo jiné zajímat i o aktuální témata v lingvistice znakových jazyků.

Po vyčerpávající dávce informací následoval každý večer doprovodný program, v rámci kterého jsme mohly nahlédnout do části holandské kultury a hlavně se seznámit

s ostatními účastníky konference. Jednoznačně největším přínosem pro nás zůstává fakt, že jsme měli možnost navázat nová přátelství s lidmi, které zajímá tatáž problematika, kteří řeší podobné problémy jako my. Mohly jsme sdílet své zkušenosti a diskutovat o různých problémech spojených s naší budoucí profesí, mohli jsme porovnat situaci v České republice se situací v jiných zemích a přiučit se od těch, kteří už jsou o něco dále než my. Trochu smutné je, že jsme v této skupině národností byly jedinými, které nemohly hovořit o podobě oboru tlumočnický znakového jazyka na vysoké škole. Zůstáváme jednou z posledních zemí, kde tlumočení nelze studovat na VŠ jako samostatný obor. Možná, že by další směřování za lepšími podmínkami pro tlumočnický obor mohlo vést tímto směrem. Účast na konferenci ESOSLI nás všechny posunula o velký krok vpřed a obohatila nás o spoustu zkušeností, které budeme moci zhodnotit jak při současném studiu, tak v budoucí praxi. Příští rok budou ESOSLI připravovat studenti z Finska a za čtyři roky třeba my :-).

TLUMOČENÍ PRO NESLYŠÍCÍ V LOTYŠSKU

BOŽENA ZELINKOVÁ

Dne 13. 5. 2014 se v Komoře uskutečnilo neformální setkání se zástupci organizace SIVA, která vyvinula program pro tlumočnickou službu jak u nás, tak v Lotyšsku.

Co jsme se tedy dozvěděli o tlumočení v Lotyšsku? Státní agentura pro sociální integraci (SIVA – Sociālāsintegrācijasvalstsagentūra) byla založena v roce 1991 a její hlavní funkcí je vést registr osob se zdravotním postižením a poskytovat těmto osobám sociální rehabilitaci a dále pracovní rehabilitaci na středoškolské i vysokoškolské úrovni. Střední odborná škola nabízí studijní obory jako např. kuchař, cukrář, pokojská, účetní či pracovník v pohostinství. Na vysoké škole je možné kromě oborů, jako je HR manažer, účetní, hotelový manažer či správce počítačové sítě, studovat obor s názvem tlumočnický znakového jazyka.

Studijní obor tlumočnický znakového jazyka byl založen v roce 2006 a jeho studium trvá 2,5 roku. Kromě předmětů jako lotyšský znakový jazyk a gramatika znakového jazyka navštěvují studenti povinně kurzy simultánního a konsekutivního tlumočení, kultury neslyšících a interkulturní komunikace, terminologie ve znakovém jazyce či psychologie neslyšících. Na oboru působí jak slyšící, tak neslyšící vyučující a kromě jiného se intenzivně věnují vytváření terminologie ve znakovém jazyce.

Tyto terminologické slovníky z oblastí, jako jsou např. volný čas, kultura či náboženství, jsou k dispozici na DVD v prezenční knihovně Komory, případně na těchto webových stránkách: www.zimjuvaloda.lv/lv/video. Vezměte si však k ruce slovník litevštinyJ.

Dozvěděli jsme se, že od roku 2001 platí v Lotyšsku Zákon o jazyce (StateLanguageLaw), který uznává lotyšský znakový jazyk jako prostředek komunikace neslyšících. Tlumočnické služby pro neslyšící smí podle tohoto zákona poskytovat pouze absolvent, případně student vysokoškolského oboru zaměřeného na tlumočení znakového jazyka. Celkový počet takto kvalifikovaných tlumočnicků se v současné době pohybuje kolem padesáti.

Od roku 2013 má každý neslyšící v Lotyšsku právo na 120 hodin tlumočení ročně zdarma. Neslyšící dostává od poskytovatele určitý obnos financí a tlumočnicka si z těchto

peněz platí sám. Pokud by potřeboval tlumočení nad rámec těchto hodin, musel by si je zaplatit sám. Funguje zde však princip solidarity – pokud někdo tlumočení využívá méně, může své hodiny přenechat někomu jinému.

Více informací o agentuře SIVA (v lotyštině, částečně v angličtině) se můžete dočíst na www.siva.gov.lv.

Během vyprávění o tlumočnických službách v České republice se kolegové zarazili nad tím, jak je možné, že máme tlumočníky, kteří vykonávají tuto profesi, aniž by vystudovali tlumočnický obor na vysoké škole. A už vůbec nerozuměli tomu, že nemáme NIC A NIKOHO, co a kdo by definoval, kdo je tlumočník a jaké vzdělání má splňovat. Přes toto vše však hodnotili úroveň tlumočnicků, se kterými se setkali v Komoře i na FF UK, velmi vysoko a zdálo se, že i lépe, než jak by hodnotili úroveň lotyšských tlumočnicků (jedna z návštěvnic byla neslyšící a druhá nedoslýchavá).

NAŠLI JSME ZA VÁS

NA CHVÍLE MEZI TLUMOČENÍMI

Máte s sebou tablet či chytrý telefon?

- Prolistujte webové stránky organizace META o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů.
- Od července fungují nové webové stránky organizace META, kde najdete sekci KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ: www.meta-ops.cz/komunitni-tlumoceni
- Navíc webové stránky obsahují nově sekci Matriály a články – výstupy projektu, kde je možné najít nejen publikaci Komunitní tlumočníci ve víru integrace v PDF verzi, ale také články studentů ÚTRL, ve kterých autoři popisují stav komunitního tlumočení ve světě.
- Před závěrečným schvalováním je ve Sněmovně vládní novela o zavedení výjimek pro některé nekvalifikované učitele. V druhém čtení padl například pozměňovací návrh, aby byli mezi pedagogy nově zařazeni tlumočníci českého znakového jazyka.
- www.denik.cz/z_domova/norma-o-vyjimkach-pro-nektere-ucitele-je-pred-schvalovanim-20140716.html

PŘEČTĚTE SI

LENKA LACO

Předsedkyně Jednoty tlumočnicků a překladatelů, paní Amalaine Diabová, ve svém příspěvku komentuje základní pravidla pracovní a duševní hygieny, která jsou nezbytná pro poskytování kvalitních tlumočnických služeb.

Diabová, A. Hygienické minimum pro tlumočnický. Jazyky.com [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupný z WWW: www.jazyky.com/hygienicke-minimum-pro-tlumocniky

Článek Telefonní tlumočení ve zdravotnických zařízeních: Často kladené dotazy nabízí odpovědi na nejčastěji kladené dotazy v oblasti telefonního tlumočení ve zdravotnictví. V závěru článku je k dispozici doporučená literatura, která s tímto tématem souvisí a je volně dostupná v elektronické podobě.

Kelly, N. Telephone Interpreting in Health Care Settings: Some Commonly Asked Questions. TranslationDirectory.com [online]. 2014 [cit. 2014-05-25]. Dostupný z WWW: www.translationdirectory.com/articles/article1385.php

Může mít osobnost a dispozice tlumočníka vliv na tlumočení? Touto otázkou se zbývala mezinárodní studie, jejímž cílem bylo identifikovat dispoziční vlastnosti tlumočnicků, které by mohly ovlivnit jejich výkon. Výsledky provedeného výzkumu si můžete prostudovat na serveru Translation& Interpreting.org. Celá studie je zde ke stažení ve formátu pdf.

Bontempo, K., Napier, J., Hayes, L., Brashear V. Does personality matter? An international study of sign language interpreter disposition. Translation & Interpreting.org. [online]. 2014 [cit. 2014-05-25]. Dostupný z WWW: www.trans-int.org/index.php/transint/article/view/321

Linda Haffnerová, prezidentka Asociace kalifornských tlumočnicků ze zdravotnictví, je autorkou článku Jen překlad nestačí. Tlumočení v lékařském prostředí. Snaží se zde podělit o své zkušenosti tlumočnice a překladatelky, které poskytují vzhled do složitosti dvojjazyčné a bikulturní komunikace v nemocničním prostředí.

Haffner, L. Translation is not enough. Interpreting in a medical settings. Western Journal of Medicine. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupný z WWW: www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1011272/

V listopadu tohoto roku bude na knižním trhu dostupná publikace Jazykové mýty aneb Proč jazyk není instinktem od Vyvyan Evansové, profesorky lingvistiky z Bangorské Univerzity. Jazyk je pro náš život kulturním nástrojem, který nás odlišuje od ostatních živočišných druhů. Někteří vědci tvrdí, že je jazyk vrozený rys člověka, „instinkt“ nám naprogramovaný již od narození. Vyvyan Evansová toto tvrzení ve zmiňované knize vyvrací a poskytuje mnoho příkladů a důkazů o jazyce a podporuje tím své tvrzení.

Evans, V. The Language Myth: Why language is not an instinct. Cambridge University Press, November 2014.

V květnu 2014 vyšlo v nakladatelství Karolinum 2. vydání publikace Jak psát a jak nepsat česky. V této knize naleznete mnoho zajímavých postřehů o současné češtině především z hlediska psaného jazyka. Poukazuje na frekventované chyby a poklesky jak v oblasti pravopisu a tvarosloví, tak v oblasti stavby věty a textu.

Sgall, P., Panevová, J. Jak psát a jak nepsat česky. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014, 198 s.

Víte jak v uměleckém textu přeložit šifru? Nebo záměrné gramatické chyby? Anebo různojazyčné pasáže? Otázkám translace těchto a dalších zajímavých jevů je věnována podstatná část monografie od Milana Hrdličky nazvaná Překladatelské miniatury. Druhé vydání této publikace je k dispozici od května v e-shopu nakladatelství Karolinum.

Hrdlička, M. Překladatelské miniatury. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 114 s.

BRATŘENÍ S JTP ANEB KAM ZA VZDĚLÁNÍM A ZA KULTUROU

PETR KAUTSKÝ

Vážení přátelé,
dovolujeme si vás pozvat na podzimní akce pořádané či
spolupřádané Jednotou tlumočnicků a překladatelů.

EVROPSKÝ DEN JAZYKŮ 2014

pátek 26. září 2014

Evropský den jazyků (anglicky *European Day of Languages*, francouzsky *Journée européenne des langues*) se slaví každoročně **26. září**, a to na základě prohlášení Rady Evropy z 6. prosince 2001, vydaného ke konci Evropského roku jazyků, který Rada Evropy uspořádala společně s Evropskou unií. Cílem svátku je propagovat jazykovou rozmanitost a studium jazyků v zemích Evropy.

V Praze i jinde proběhne řada akcí, můžete se zúčastnit i **soutěže o ceny**

(www.goethe.de/ins/cz/prj/ets/aip/csindex.htm).

Další se dozvíte též na **Wikipedii** (http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_den_jazyk%C5%AF)

a **ZDE** (<http://edl.ecml.at/Home/tabid/1455/language/cs-CZ/Default.aspx>).

V příloze článku (www.goethe.de/ins/cz/prj/ets/aip/csindex.htm) můžete zhlédnout několik plakátů vydaných Evropskou komisí v jednotlivých letech k Evropskému dni jazyků. Obsahují vždy citáty významných osobností v jazycích jednotlivých členských států. Je nám velkou ctí a potěšením, že v letošním roce reprezentuje Českou republiku významný Čech, vídeňský rodák **Jára Cimrman**.

(www.jtpunion.org/spip/IMG/pdf/EDLplakat2013-2014.pdf)

VÝLET ZA PATRONEM NAŠÍM, sv. JERONÝMEM

Podzimní výlet za patronem se uskuteční v **neděli 28. září 2014** a bude směřovat na Levý Hradec, kde se v **kostele sv. Klimenta** nachází **freska sv. Jeronýma**.

Pojedeme vlakem z Masarykova nádraží do stanice **Roztoky-Žalov** a vystoupáme na Levý Hradec. Tam absolvujeme prohlídku s průvodcem a na ni naváže výlet, který zakončíme v příjemné restauraci. Podrobnosti vč. popisu cesty budou zde vyvěšeny koncem prázdnin.

www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4340

MŠE SVATÁ ZA TLUMOČNÍKY A PŘEKLADATELE

Přesně na svátek našeho patrona sv. Jeronýma se již po šesté sejdeme v **kostele sv. Petra na Poříčí** dne **30. září 2014 v 18.00 hod.** Celebruje **P. Lukáš Lipenský, O. Cr.** Hudební složku opět zajistí vokální soubor **Gontrassek**. V případě zájmu bude zajištěno tlumočení do znakového jazyka.

www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4322

JERONÝMOVY DNY 2014

Dvacáté Jeronýmovy dny, víkend přednášek, besed, workshopů a prezentací, které **Jednota tlumočnicků a překladatelů** již tradičně pořádá ve spolupráci s odborníky v oboru lingvistiky, překladu a tlumočení, jakož i dalšími zajímavými osobnostmi a tlumočnickými a překladatelskými organizacemi, profesními sdruženími a vysokoškolskými pracovišti

*Asociací konferenčních tlumočnicků ASKOT,
Českou komorou tlumočnicků znakového jazyka,*

Filmovým a televizním svazem FITES,

Hereckou asociací,

Komorou soudních tlumočnicků ČR,

Obcí překladatelů,

Ústavem translologie FF UK v Praze

a Evropskou komisí

se budou konat

od pátku 7. do neděle 9. listopadu 2014

v K-centru na Senovážném nám. 23, Praha 1.

Program je v jednání, jednotlivé pořady budeme průběžně věšet na naše stránky, jak se domluvíme s přednášejícími. Již dnes můžeme sdělit, že celé páteční odpoledne a večer pod názvem „Budoucnost jazykových profesí“ budou probíhat pod taktovkou pražského zastoupení **Generálního ředitelství pro překlad Evropské komise**.

K účasti není nutná registrace ani členství v jakékoliv profesní organizaci, vítána je široká veřejnost.

Program loňských Jeronýmových dnů si můžete prohlédnout **ZDE**.

(www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=3596)

Přednášky z Jeronýma 2013 zase najdete **ZDE**.

(www.jtpunion.org/spip/rubrique.php3?id_rubrique=102)

Těšíme se na viděnou, tu i onde, a zatím přejeme co nejhezčí léto.

